

บทที่ 4

บทวิเคราะห์และแนวทางการดำเนินงานด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยมี 5 ประเภท ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งระบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีอยู่ 2 ระดับ (Two – tier Local Government system) คือ ระดับจังหวัด และระดับชุมชนเมือง, ชนบท ที่อยู่ภายในเขตพื้นที่ของจังหวัด

ความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ จัดแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับบน (Upper tier) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปฏิบัติการ (Lower tier) ซึ่งในระดับบน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด จะทำหน้าที่จัดบริการสาธารณะขนาดใหญ่ในระดับจังหวัด ทำหน้าที่ประสานงานการจัดบริการสาธารณะร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ภายในที่ตั้งของจังหวัด รวมทั้งให้ความช่วยเหลือการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปฏิบัติการ ซึ่งก็คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ส่วนกรุงเทพมหานครมีภารกิจในระดับบนในการบริหารกิจกรรมสาธารณะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และในขณะเดียวกันก็มีภารกิจในการให้บริการสาธารณะโดยตรงในพื้นที่เขตต่าง ๆ ด้วย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยที่พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 45 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี คือ เขตจังหวัดนนทบุรี โดย

ครอบคลุมพื้นที่ของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง ดังนั้น สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีก็คือภาพรวมของจังหวัดนนทบุรีนั่นเอง¹

ลักษณะที่ตั้ง จังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย เป็นหนึ่งในห้าของจังหวัดปริมณฑล (นนทบุรี, ปทุมธานี, นครปฐม, สมุทรปราการ และสมุทรสาคร) มีเนื้อที่ประมาณ 662.30 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 388,939 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่เขตคูสิต, เขตบางเขน ไปจนจรดจังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม

เขตการปกครองจังหวัดนนทบุรี แบ่งออกเป็น 6 อำเภอ (เมืองนนทบุรี, ปากเกร็ด, บางบัวทอง, บางกรวย, บางใหญ่, ไทรน้อย) 52 ตำบล 298 หมู่บ้าน และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง
2. เทศบาล จำนวน 10 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลนคร จำนวน 2 แห่ง (เทศบาลนครนนทบุรี, เทศบาลนครปากเกร็ด) เทศบาลเมือง จำนวน 3 แห่ง (เทศบาลเมืองบางบัวทอง, เทศบาลเมืองบางกรวย, เทศบาลเมืองบางศรีเมือง) และเทศบาลตำบล จำนวน 5 แห่ง (เทศบาลตำบลปลายบาง, เทศบาลตำบลบางใหญ่, เทศบาลตำบลบางม่วง, เทศบาลตำบลไทรน้อย, เทศบาลตำบลไทรมา)
3. องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 35 แห่ง ประกอบด้วย
  - 3.1 เขตอำเภอเมืองนนทบุรี ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง, บางไผ่ และบางรักน้อย
  - 3.2 เขตอำเภอปากเกร็ด ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด, คลองข่อย, คลองพระอุดม, ท่าอิฐ, บางตะไนย์, บางพลับ และอ้อมเกร็ด

¹ กองแผนและงบประมาณ ฝ่ายนโยบายและแผนงาน, แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2550 – 2552) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นนทบุรี.” (นนทบุรี, 2549), น.7-13

3.3 เขตอำเภอบางบัวทอง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด, บางบัวทอง, บางรักพัฒนา, ละหาร, ลำโพง, พิมลราช และบางรักใหญ่

3.4 เขตอำเภอบางกรวย ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน, บางสีทอง, บางขุนกอง, มหาสวัสดิ์ และศาลากลาง

3.5 เขตอำเภอบางใหญ่ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบางม่วง, บางแม่นาง, บางเลน, บางใหญ่, บ้านใหม่ และเสาชงหิน

3.6 เขตอำเภอไทรน้อย ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลขุนศรี, คลองขวาง, ทวีวัฒนา, ไทรน้อย, ไทรใหญ่, ราษฎร์นิยม และหนองเพรางาย

ประชากร จังหวัดนนทบุรีมีประชากร รวมทั้งสิ้น 972,280 คน เป็นชาย 462,010 คน เป็นหญิง 510,270 คน จำนวนประชากรชายคิดเป็นร้อยละ 47.5 และประชากรหญิงคิดเป็นร้อยละ 52.5 ของประชากรทั้งหมด ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 61.3 ส่วนที่เหลือร้อยละ 38.7 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล² จำนวนบ้าน 421,554 หลังคาเรือน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่ของจังหวัด เท่ากับ 1,562.39 คน ต่อตารางกิโลเมตร ทั้งนี้ เนื่องจากจังหวัดนนทบุรีมีอาณาเขตด้านทิศใต้และทิศตะวันออกติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ประกอบกับวิสัยทัศน์ของจังหวัดนนทบุรีที่ว่า “นนทบุรีที่อยู่อาศัยชั้นดีของคนทุกระดับ พร้อมสรรพธุรกิจภาคบริการที่ได้มาตรฐาน” ดังนั้น จึงมีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้น เนื่องจากประชากรจากกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ย้ายเข้ามาประกอบธุรกิจ หรือพักอาศัยในจังหวัดนนทบุรีเพิ่มมากขึ้น

² สำนักงานสถิติจังหวัดนนทบุรี, รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2549.

ตารางที่ 4.1

สถิติจำนวนประชากรและครัวเรือนจังหวัดนนทบุรี ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2548

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนครัวเรือน
เมือง	167,144	180,729	347,873	131,878
ปากเกร็ด	96,073	107,036	203,109	101,089
บางบัวทอง	93,159	105,493	198,652	95,389
บางกรวย	43,019	48,400	91,419	36,962
บางใหญ่	37,690	41,912	79,602	36,449
ไทรน้อย	24,925	26,700	51,625	19,793
รวม	462,010	510,270	972,280	421,554

ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดนนทบุรี

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพทั่วไปจังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาแบ่งพื้นที่ของจังหวัดออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันออก และฝั่งตะวันตก พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นที่ราบลุ่ม มีคลอง ทั้งคลองธรรมชาติ และคลองที่ขุดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก เชื่อม โยงติดต่อกัน สามารถใช้เป็นทางสัญจรไปมาติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ทำให้มีย่านชุมชนหนาแน่นตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา และตามริมคลองสายต่าง ๆ เนื่องจากมีเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร สภาพพื้นที่ก็ค่อย ๆ เปลี่ยนจากสวนผลไม้และนาข้าวเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนที่ย้ายถิ่นมาจากทุกภาคของประเทศ

ลักษณะการใช้ที่ดิน

ที่ดินส่วนใหญ่เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเกษตรกรรม ในปี พ.ศ. 2547 มีพื้นที่ทำการเกษตร 164,039 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำนา จำนวน 108,035 ไร่ ปลูกพืชไร่ จำนวน 290 ไร่ ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น จำนวน 30,759 ไร่ ปลูกพืชผัก สมุนไพร ไม้ดอก ไม้ประดับ จำนวน 17,373 ไร่ และอื่น ๆ 7,220 ไร่

สถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี

จากการสำรวจข้อมูลประชากรทะเบียน (รวม) จำแนกตามกลุ่มอายุ และเขตการปกครอง พ.ศ. 2548 ได้รับทราบจากรายงานการสำรวจ พบว่าจำนวนผู้สูงอายุของจังหวัดนนทบุรี มีจำนวน 102,730 คน โดยแยกตามเขตปกครอง ดังรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.2

จำนวนผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามกลุ่มอายุและเขตปกครอง

กลุ่มอายุ	จังหวัดนนทบุรี 978,280	รวม	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
60 – 64		31,447	20,822	10,625
65 – 69		26,985	17,865	9,120
70 – 74		19,332	12,888	6,444
75 – 79		12,579	8,562	4,017
80 – 84		6,795	4,601	2,194
85 – 89		3,322	2,251	1,071
90 – 94		1,340	965	375
95 – 99		466	338	128
100 หรือ มากกว่า		464	305	159
รวม		102,730	68,597	34,133

ที่มา : รายงานสถิติจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2549 สำนักงานสถิติจังหวัดนนทบุรี
สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

นอกจากนี้ พบว่า อัตราการลดลงของผู้สูงอายุ ตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มลดลงสูงมาก จะต้องมีการแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ พลาสมา หรือสังคมสงเคราะห์³

เมื่อพิจารณาจากความต้องการช่วยเหลือจากรัฐบาลและการใช้สวัสดิการต่าง ๆ ที่มีอยู่ของผู้สูงอายุในเขตภาคกลาง ซึ่งเป็นข้อมูลจากรายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าผู้สูงอายุในภาคกลางนั้น มีความต้องการช่วยเหลือและการใช้สวัสดิการต่าง ๆ เช่น สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล สถานสงเคราะห์คนชราของเอกชน ศูนย์บริการผู้สูงอายุทางสังคม / ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดชุมชน การมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป การมีบัตรสุขภาพเพื่อขอลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล การขอรับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ การขอเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค การมีหน่วยบริการด้านสุขภาพเยี่ยมตามบ้านที่มีผู้สูงอายุ การลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟให้แก่ผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.3

ความต้องการช่วยเหลือจากรัฐบาลและการใช้สวัสดิการต่าง ๆ ที่มีอยู่ของผู้สูงอายุในเขตภาคกลาง

ความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐบาล การใช้บริการสวัสดิการต่าง ๆ ที่มีอยู่	ภาคกลาง
รวม	1,531,719
ร้อยละ	
ความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐบาล	
สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล	24.8
สถานสงเคราะห์คนชราของเอกชน	19.5
ศูนย์บริการผู้สูงอายุทางสังคม / ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดชุมชน	43.4
การมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	79.3
การมีบัตรสุขภาพเพื่อขอลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล	65.7
การขอรับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ	59.9
การขอเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค	73.9
การมีหน่วยบริการด้านสุขภาพเยี่ยมตามบ้านที่มีผู้สูงอายุ	63.9
การลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟให้แก่ผู้สูงอายุ	47.1

³ กองแผนและงบประมาณ ฝ่ายนโยบายและแผนงาน, “แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2550 – 2552,” น.9

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐบาล การใช้บริการสวัสดิการต่าง ๆ ที่มีอยู่	ภาคกลาง
การใช้บริการสวัสดิการต่าง ๆ ที่มีอยู่	
สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล	0.8
สถานสงเคราะห์คนชราของเอกชน	0.2
ศูนย์บริการผู้สูงอายุทางสังคม / ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดชุมชน	2.3
การมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป	45.6
การมีบัตรสุขภาพเพื่อขอลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล	9.9
การขอรับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ	73.9
การขอเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค	35.4
การมีหน่วยบริการด้านสุขภาพเยี่ยมตามบ้านที่มีผู้สูงอายุ	4.3
การลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟให้แก่ผู้สูงอายุ	1.2

ที่มา : รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี

หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี มีหลายหน่วยงาน ได้แก่

1. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนนทบุรี
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี
3. องค์กรภาคเอกชน เช่น มูลนิธิสวนแก้ว เป็นต้น
4. เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนนทบุรี
5. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

หน่วยงานดังกล่าวมีบทบาทในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยพิจารณาจากอำนาจหน้าที่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บทบาทของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนนทบุรี

(พมจ. นนทบุรี)

เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต การสร้างความเข้มแข็งสถาบันครอบครัวและชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีบริการสวัสดิการและการคุ้มครองอย่างทั่วถึง เป็นธรรมและเสมอภาค สามารถช่วยเหลือและพัฒนาตนเองครอบครัวและชุมชน

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนนทบุรีมีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คือ เป็นฝ่ายเลขานุการของสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย จังหวัดนนทบุรี โดยมีสมาชิกซึ่งมาจากชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ ได้ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล โดยจัดให้มีศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุตำบลบางสีทอง ซึ่งเป็นหน่วยนำร่องในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งแต่เดิมเป็นการบริการของสาธารณสุข และได้งบประมาณจากผู้ว่าซีไอโอ มาพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้น⁴

2. บทบาทของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี

เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกัน ควบคุม และรักษาโรคภัย การฟื้นฟูสมรรถภาพของประชาชน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุขหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข⁵

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี มีบทบาทในการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เสนอขอรับการสนับสนุนทางวิชาการจากรัฐบาลญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2550 (พ.ศ. 2550 – 2554) ภายใต้หัวข้อ “โครงการพัฒนารูปแบบบริหารจัดการระบบบริการสุขภาพ และสวัสดิการสังคมเชิงบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย” โดยมีกรมวิชาการ 4 กรมรับผิดชอบพื้นที่นำร่อง 4 จังหวัด ดังนี้ กรมการแพทย์รับผิดชอบ จังหวัดเชียงราย, กรมสุขภาพจิตรับผิดชอบ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ รับผิดชอบ จังหวัดขอนแก่น และกรมอนามัย รับผิดชอบจังหวัดนนทบุรี

⁴ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, เวทีนโยบายสาธารณะ : เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ บทบาทท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. (กรุงเทพฯ : บริษัท เป้นไทย พับลิชชิ่ง จำกัด, 2549), น. 64

⁵ www.moph.go.th

ในระหว่างที่รัฐบาลญี่ปุ่นอยู่ระหว่างพิจารณาอนุมัติโครงการฯ ซึ่งจะทราบผลการพิจารณาประมาณเดือนมิถุนายน 2550 กรมอนามัย จึงได้เสนอ “โครงการพัฒนารูปแบบบริหารจัดการระบบบริการสุขภาพ และสวัสดิการสังคมเชิงบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี (ระยะที่ 1)” เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเพิ่มศักยภาพของความร่วมมือและพัฒนามาตรฐานการบริการระดับท้องถิ่น ด้วยการจัดเป็นการศึกษาแบบนำร่องและเรียนรู้จากบทเรียนที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุในอนาคต และเพื่อให้เกิดประโยชน์และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่จำเป็นของผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่น

เป้าหมาย

1. ข้อมูลและสารสนเทศในการพัฒนารูปแบบบริหารจัดการระบบบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมเชิงบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี

2. รูปแบบระบบการบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมเชิงบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี

ระยะเวลาในการดำเนินงาน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2549 – พฤษภาคม 2550

พื้นที่ดำเนินการ อำเภอเมืองและบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

หน่วยงานที่ดำเนินการ ได้แก่ สำนักส่งเสริมสุขภาพ, ศูนย์อนามัยที่ 1 และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี⁶

3. บทบาทขององค์กรภาคเอกชน

องค์กรภาคเอกชนในจังหวัดนนทบุรีที่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ คือ มูลนิธิสวนแก้ว โดยจัดให้มีโครงการบ้านพักฟื้นคนชราขึ้นภายในวัดสวนแก้ว ซึ่งตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งโครงการนี้ได้เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ได้รับความสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปีละประมาณ 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาท) ปัจจุบันได้ให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่ยากจนหรือถูกทอดทิ้งขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู โดยมีทั้งผู้สูงอายุที่ยังทำงานได้ กับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำงานได้ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 30 คน สำหรับผู้สูงอายุที่ยังทำงานได้ ทางมูลนิธิสวนแก้วได้จัดแยกอาคารพักต่างหากและให้มีกิจกรรมเสริมรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุดังกล่าว โดยมีรายได้วันละประมาณ 50 บาท ส่วน

⁶ “โครงการพัฒนารูปแบบบริหารจัดการระบบบริการสุขภาพ และสวัสดิการสังคมเชิงบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุไทย,” ปลัดกระทรวงสาธารณสุขและปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข), 2550 (อัดสำเนา)

ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำงานได้จะมีปัญหาในเรื่องขาดผู้ดูแล ในบางครั้งจะจ้างผู้ดูแล หรือมีอาสาสมัครมาดูแล แต่ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิจะเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุดังกล่าวเอง

4. บทบาทของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี

เทศบาล

เทศบาลมีอำนาจในการตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อบทกฎหมายในกรณีเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ และเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติหรือให้มีอำนาจตราเทศบัญญัติตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดหน้าที่ของเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองและเทศบาลนครไว้โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ อำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและอำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ

นอกจากอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาลดังกล่าวแล้ว พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ยังได้บัญญัติให้เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งมี ทั้งหมด 31 ข้อ โดยข้อ 10 บัญญัติว่า การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส⁷

เทศบาลในจังหวัดนนทบุรีมีทั้งหมด 10 แห่ง โดยแบ่งเป็นเทศบาลนคร 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลนครปากเกร็ด เทศบาลเมือง 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองบางศรีเมือง เทศบาลเมืองบางกรวย และเทศบาลเมืองบางบัวทอง เทศบาลตำบล 5 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลไทรมี้า เทศบาลตำบลบางม่วง เทศบาลตำบลปลายบาง เทศบาลตำบลบางใหญ่ และเทศบาลตำบลไทรน้อย

องค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 กำหนดหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีสองทางเลือก กล่าวคือ ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ หรืออาจทำหรือไม่ก็ได้ ซึ่งในมาตรา 66 ได้กล่าวถึงหน้าที่หลัก ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ข้อ 6 การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงได้มีการถ่ายโอนภารกิจงานที่ปฏิบัติ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแผนการกระจายอำนาจให้

⁷ ปราน สุวรรณมงคล, การปกครองท้องถิ่นไทย ในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547), น.128 - 129

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ซึ่งรวมถึงงานด้านการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส

องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี มี 35 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลขุนศรี คลองขวาง ทวีวัฒนา ไทรน้อย ไทรใหญ่ ราษฎร์นิยม หนองเพรางาย บางขุนบางขุนทอง บางสีทอง มหาสวัสดิ์ ศาลากลาง บางคูรัด บางบัวทอง บางรักพัฒนา บางรักใหญ่ พิมลราช ละหาร ลำโพง บางม่วง บางแม่นาง บางเลน บางใหญ่ บ้านใหม่ เสาธงหิน เกาะเกร็ด คลองข่อย คลองพระอุดม ท่าอิฐ บางตะไนย์ บางพลับ อ้อมเกร็ด บางกร่าง บางไผ่ และบางรักน้อย

การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่จะจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในด้านนันทนาการ การนำผู้สูงอายุไปทัศนศึกษา การจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุ และการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา

การจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรานั้น แต่เดิมจัดสรรให้รายละ 300 บาทต่อเดือน ต่อมาในปี 2550 ได้จัดสรรเงินงบประมาณ เพิ่มเป็นรายละ 500 บาทต่อเดือน โดยในปีงบประมาณพ.ศ. 2550 เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับเงินอุดหนุนทั่วไป เพื่อสนับสนุนการบริการสาธารณะ ตามแผนงบประมาณกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.4

แสดงการจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวนคน	จำนวนเงิน
เทศบาลตำบลไทรน้อย	138	387,900
เทศบาลตำบลปลายบาง	609	1,589,400
เทศบาลเมืองบางกรวย	232	669,900
เทศบาลเมืองบางบัวทอง	275	756,600
เทศบาลตำบลบางม่วง	167	448,800
เทศบาลตำบลบางใหญ่	673	1,858,800
เทศบาลนครปากเกร็ด	604	1,605,900
เทศบาลตำบลไทรมา	192	501,300
เทศบาลเมืองบางศรีเมือง	323	881,700
เทศบาลนครนนทบุรี	410	1,059,000

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวนคน	จำนวนเงิน
องค์การบริหารส่วนตำบลขุนศรี	357	895,500
องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขวาง	331	766,200
องค์การบริหารส่วนตำบลทิวพัฒนา	219	513,000
องค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย	299	699,000
องค์การบริหารส่วนตำบลไทรใหญ่	239	591,900
องค์การบริหารส่วนตำบลราษฎร์นิยม	187	481,800
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเพรางาย	527	1,339,800
องค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน	168	441,900
องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนทอง	164	415,500
องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง	221	535,200
องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์	145	402,600
องค์การบริหารส่วนตำบลศาลากลาง	283	745,500
องค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด	210	503,100
องค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวทอง	371	945,600
องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักพัฒนา	177	460,800
องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักใหญ่	188	474,900
องค์การบริหารส่วนตำบลพิมลราช	200	492,000
องค์การบริหารส่วนตำบลละหาร	176	454,200
องค์การบริหารส่วนตำบลลำโพ	189	459,000
องค์การบริหารส่วนตำบลบางม่วง	264	634,500
องค์การบริหารส่วนตำบลบางแม่นาง	252	609,300
องค์การบริหารส่วนตำบลบางเลน	263	614,400
องค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่	130	362,100
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่	187	454,800
องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธงหิน	149	388,500
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด	147	383,400
องค์การบริหารส่วนตำบลคลองข่อย	226	560,100

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวนคน	จำนวนเงิน
องค์การบริหารส่วนตำบลคลองพระอุดม	170	431,700
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ	277	662,700
องค์การบริหารส่วนตำบลบางตะไนย์	228	603,900
องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ	166	434,100
องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด	132	351,900
องค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง	238	574,500
องค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่	145	379,200
องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย	156	402,300
รวม	11,404	29,242,200

ที่มา : แผนงบประมาณกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ผลผลิต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อสนับสนุนการบริการสาธารณะ งบเงินอุดหนุน เงินอุดหนุนทั่วไป
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 ท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

5. บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้มีประกาศจัดตั้งกองส่งเสริมคุณภาพชีวิตขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2548 โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคม เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับ ตั้งแต่เด็ก เยาวชน ประชาชน ตลอดจนคนชรา คนพิการ และทุพพลภาพ เป็นงานด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านสวัสดิการ งานประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการสังคมสงเคราะห์ และส่งเสริมสวัสดิการ ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำด้านสังคมสงเคราะห์ และสวัสดิการ การฝึกอบรมและเผยแพร่ความรู้ การวางแผน งานสำรวจวิจัยสภาพปัญหา ด้านสวัสดิการชุมชน ปรับปรุงแก้ไข ติดตามประเมินผล และแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำหรับ โครงสร้างของกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้แบ่งส่วนราชการเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ ฝ่ายเด็ก สตรีและคนชรา ฝ่ายส่งเสริมการจัดสวัสดิการ โดยมีกรอบอัตรากำลังข้าราชการและพนักงานจ้างตามภารกิจและพนักงานจ้างทั่วไป ดังนี้

กรอบอัตรากำลังข้าราชการ กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต (จำนวน 43 อัตรา)

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต (นักบริหารงานทั่วไป 8) จำนวน 1 อัตรา

ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ จำนวน 14 อัตรา

- นักบริหารงานทั่วไป 6/7 จำนวน 1 อัตรา
- นักสังคมสงเคราะห์ 3-5/6/7 จำนวน 3 อัตรา (ว่าง 2)
- เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-5/6/7ว จำนวน 4 อัตรา (ว่าง 1)
- เจ้าหน้าที่ระบบคอมพิวเตอร์ 3-5/6/7ว จำนวน 1 อัตรา (ว่าง 1)
- เจ้าพนักงานธุรการ 2-4/5/6ว จำนวน 2 อัตรา (ว่าง 2)
- เจ้าหน้าที่ธุรการ 1-3/4/5 จำนวน 2 อัตรา (ว่าง 2)
- เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล 1-3/4/5 จำนวน 1 อัตรา (ว่าง 1)

ฝ่ายเด็ก สตรี และคนชรา จำนวน 14 อัตรา

- นักบริหารงานทั่วไป 6/7 จำนวน 1 อัตรา
- นักสังคมสงเคราะห์ 3-5/6/7 จำนวน 3 อัตรา (ว่าง 3)
- เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-5/6/7ว จำนวน 3 อัตรา
- เจ้าหน้าที่ระบบคอมพิวเตอร์ 3-5/6/7ว จำนวน 1 อัตรา (ว่าง 1)
- เจ้าพนักงานธุรการ 2-4/5/6ว จำนวน 2 อัตรา (ว่าง 2)
- เจ้าหน้าที่ธุรการ 1-3/4/5 จำนวน 2 อัตรา (ว่าง 2)
- เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล 1-3/4/5 จำนวน 2 อัตรา (ว่าง 2)

ฝ่ายส่งเสริมการจัดสวัสดิการ จำนวน 14 อัตรา

- นักบริหารงานทั่วไป 6/7 จำนวน 1 อัตรา (ว่าง 1)
- นักสังคมสงเคราะห์ 3-5/6/7 จำนวน 3 อัตรา (ว่าง 3)
- เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-5/6/7ว จำนวน 3 อัตรา (ว่าง 1)
- เจ้าหน้าที่ระบบคอมพิวเตอร์ 3-5/6/7ว จำนวน 1 อัตรา (ว่าง 1)
- เจ้าพนักงานธุรการ 2-4/5/6ว จำนวน 2 อัตรา
- เจ้าหน้าที่ธุรการ 1-3/4/5 จำนวน 2 อัตรา (ว่าง 2)
- เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล 1-3/4/5 จำนวน 2 อัตรา (ว่าง 1)

กรอบอัตรากำลังพนักงานจ้างตามภารกิจและพนักงานจ้างทั่วไป
กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต (จำนวน 12 อัตรา)

ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 อัตรา

- ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 1 อัตรา
- ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล จำนวน 1 อัตรา

ฝ่ายเด็ก สตรี และคนชรา จำนวน 2 อัตรา

- ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 1 อัตรา
- ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล จำนวน 1 อัตรา

ฝ่ายส่งเสริมการจัดสวัสดิการ จำนวน 1 อัตรา

- ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 1 อัตรา (ว่าง 1)

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป (แบ่งส่วนราชการภายใน) จำนวน 7 อัตรา

- ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป จำนวน 3 อัตรา (ไปช่วยราชการ 1 อัตรา)
- ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล จำนวน 1 อัตรา
- พนักงานขับรถยนต์ จำนวน 1 อัตรา
- นักการภารโรง จำนวน 2 อัตรา
- นักการภารโรง จำนวน 1 อัตรา (มาช่วยราชการ)

5.1 นโยบายด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีคนปัจจุบัน คือ พันตำรวจเอกธงชัย เย็นประเสริฐ ได้แถลงนโยบายด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนต่อสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนด้านกีฬา นันทนาการ การบริการสาธารณสุข เพื่อสุขภาพและพลานามัย เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีร่างกายที่แข็งแรง
2. ส่งเสริม ให้สถานที่ทางศาสนาเป็นแหล่งพัฒนาจิตใจของประชาชน
3. ส่งเสริม สนับสนุนงานสวัสดิการสังคมและสงเคราะห์ประชาชนผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
4. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน

5. จัดระบบกำจัดขยะให้ครบวงจร ไม่ให้เหลือตกค้างและก่อให้เกิดมลภาวะที่เป็นพิษและเป็นอันตรายต่อประชาชน

5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีจึงได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนนทบุรี ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้⁸

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต
  2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
  4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน / สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย
  5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว
  6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- สำหรับแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นในยุทธศาสตร์ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน
2. ส่งเสริม สนับสนุนกีฬา
3. ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
4. ส่งเสริม สนับสนุนการสังคมสงเคราะห์
5. ปรับปรุงชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
6. ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
7. ส่งเสริม สนับสนุนการสาธารณสุขตามเกณฑ์มาตรฐาน กระทรวงสาธารณสุข
8. ส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายขององค์กรภาคประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อสม. กช.

⁸ กองแผนและงบประมาณ ฝ่ายนโยบายและแผนงาน, “แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2550 – 2552,” น.39

9. การพัฒนาศักยภาพอนามัย และศูนย์บริการสาธารณสุข
10. ป้องกัน แก้ไข ฝึกระวังปัญหายาเสพติด
11. ส่งเสริม สนับสนุนการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
12. ส่งเสริม สนับสนุนการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล

5.3 โครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้มีโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2550 - 2552) ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต รวมทั้งสิ้น 78 โครงการ งบประมาณจำนวน 1,032,513,033 บาท

สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่บรรจุในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2550 - 2552) มีจำนวน 7 โครงการ ได้แก่

1. โครงการสืบสานวัฒนธรรมวันผู้สูงอายุ ตั้งงบประมาณไว้ จำนวน 2,000,000 บาท
2. โครงการสัมมนาเชิงค่ายผู้สูงอายุ ตั้งงบประมาณไว้จำนวน 445,200 บาท อย่างไรก็ตาม โครงการสัมมนาเชิงค่ายผู้สูงอายุ ได้รับอนุมัติงบประมาณ ตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 6,000,000 บาท
3. โครงการจัดซื้อสิ่งของแจกจ่ายและตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ให้ผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบอุทกภัย - วาดภัย และภัยพิบัติ ตั้งงบประมาณจำนวน 8,000,000 บาท⁹
4. โครงการพัฒนาชมรมออกกำลังกายให้เป็นชมรมสร้างสุขภาพแก่ประชาชน ตั้งงบประมาณจำนวน 4,180,000 บาท
5. โครงการฟ้าใสด้วยแว่นตาแก่ผู้ชราและผู้มีปัญหาทางสายตา ตั้งงบประมาณจำนวน 3,500,000 บาท
6. โครงการศูนย์เอื้ออาทรผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี ตั้งงบประมาณในปี 2551 จำนวน 4,000,000 บาท ปี 2552 จำนวน 1,000,000 บาท รวม 5,000,000 บาท

⁹ กองแผนและงบประมาณ ฝ่ายนโยบายและแผนงาน, ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด เรื่อง งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 ประจำปีงบประมาณพุทธศักราช 2549, 2549, น.34

7. โครงการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตั้งงบประมาณในปี 2551 จำนวน 1,500,000 บาท ปี 2552 จำนวน 100,000 บาท (โครงการที่ 1 – 4 ได้รับอนุมัติงบประมาณให้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2550)

จากการศึกษานโยบายด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน เฉพาะในส่วนของ การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ พบว่า การจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุที่ได้กำหนดเป็นแนวทางตามยุทธศาสตร์การพัฒนางานด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2550 – 2552) มีดังนี้

1) แนวทางส่งเสริมสนับสนุนกีฬา มีโครงการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โครงการพัฒนาชมรม ออกกำลังกายให้เป็นชมรมสร้างสุขภาพแก่ประชาชน จังหวัดนนทบุรี

2) แนวทางการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และ ผู้ด้อยโอกาส มีโครงการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โครงการ โครงการสืบสานวัฒนธรรมวันผู้สูงอายุจังหวัด นนทบุรี โครงการสัมมนาเชิงค่ายผู้สูงอายุ โครงการฟ้าใสด้วยแว่นตาแต่ผู้ชราและผู้มีปัญหาทาง สายตา โครงการศูนย์เอื้ออาทรผู้สูงอายุ จังหวัดนนทบุรีโครงการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ

3) แนวทางส่งเสริม สนับสนุน การสังคมสงเคราะห์ มีโครงการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โครงการจัดซื้อสิ่งของแจกจ่ายและตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ให้ผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบอุทกภัย - วาดภัย และภัยพิบัติ

จะเห็นได้ว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีเกี่ยวกับงานด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุนั้น จะเป็นลักษณะการให้บริการสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ กล่าวคือ กิจกรรมที่ ดำเนินการตามโครงการจะเป็นในรูปของการให้บริการสาธารณะจากรัฐ เช่นกิจกรรมตามโครงการ สัมมนาเชิงค่ายผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ นันทนาการ ด้านส่งเสริมสุขภาพทั้งร่างกาย และ จิตใจ รวมทั้งการทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสารการ ประชุม รวมทั้ง เอกสารโครงการและสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้สูงอายุทุกอำเภอที่ได้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้น ซึ่ง แต่เดิมยังไม่มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ ทำให้ข้อมูลของ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุของจังหวัด ก่อนข้างกระจัดกระจาย ไม่มีตัวเลขที่แน่นอน เพราะเหตุว่า มีหน่วยงานของรัฐที่เข้าไปมีบทบาทกับ ชมรมผู้สูงอายุ มีเพียงหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งยังเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ยัง ไม่มีการรวบรวมข้อมูลของชมรมผู้สูงอายุในภาพรวมของจังหวัดนนทบุรี

ในเรื่องนี้ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้มีแนวคิดในการรวบรวมชมรมผู้สูงอายุแต่ละอำเภอ โดยจัดตั้งศูนย์ประสานงานผู้สูงอายุระดับอำเภอขึ้นทั้ง 6 อำเภอ ซึ่งได้มีการคัดเลือกประธานศูนย์ประสานงานชมรมผู้สูงอายุระดับอำเภอขึ้น อำเภอละ 1 คน โดยกำหนดให้ประธานชมรมผู้สูงอายุทุกชมรมในแต่ละอำเภอ ซึ่งปัจจุบันมีประมาณ 96 ชมรม เป็นผู้เลือกประธานศูนย์ฯ จึงนับว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการงานด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

โดยปัจจุบันนี้สามารถจัดตั้งศูนย์ประสานงานชมรมผู้สูงอายุ แต่ละอำเภอเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ประสานงานชมรมผู้สูงอายุอำเภอ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนด สำหรับภารกิจสำคัญของศูนย์ประสานงานฯ นี้ จะมีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานชมรมผู้สูงอายุ เพื่อกำหนดกิจกรรมของผู้สูงอายุ มีการจัดทำวารสาร จุลสาร หรือข่าวแจก เพื่อประชาสัมพันธ์งานของศูนย์ฯ ให้สมาชิกได้รับทราบอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง นอกจากนี้ ยังเป็นศูนย์กลางระหว่างชมรมผู้สูงอายุ หรือสมาชิกชมรมผู้สูงอายุกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดงานตามโครงการสืบสานวัฒนธรรมวันผู้สูงอายุ การจัดสมาชิกแต่ละชมรมเข้าร่วมกิจกรรมตาม โครงการสัมมนาเชิงค่ายผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้เสนอความต้องการไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีในรูปของโครงการ ซึ่งนับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเป็นอย่างดี ในเรื่องนี้ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับทราบถึงความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค รวมถึงแนวทางแก้ไขปัญหา สามารถสนองตอบต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุก็ยังสามารถได้รับการบริการสวัสดิการสังคมจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยมีโครงการพัฒนาชมรมออกกำลังกายให้เป็นชมรมสร้างสุขภาพแก่ประชาชนจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนจังหวัดนนทบุรีทุกเพศ ทุกวัย มีพฤติกรรมในการสร้างสุขภาพด้วยตนเอง จนเป็นวิถีประจำวัน และเพื่อให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มด้านพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างถูกต้อง ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้ 500 ชมรม

จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมตามโครงการฯ ดังกล่าว ได้แก่ การออกกำลังกายด้วยการเดินแอโรบิก การออกกำลังกายโดยใช้กลองยาว การออกกำลังกายด้วยรำวงมาตรฐาน หรือการออกกำลังกายด้วยลีลาศ จะมีกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นวัยสูงอายุ ซึ่งให้ความสนใจในด้านการดูแลสุขภาพ และยังพบอีกด้วยว่า ในแต่ละชมรมผู้สูงอายุก็ได้มีกิจกรรมดังกล่าวเป็นประจำ

บทบาทที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีอีกประการหนึ่ง คือ การอนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินการจัดซื้อรถตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ ซึ่งภายในรถนี้จะมีอุปกรณ์ตรวจสุขภาพได้แก่ เครื่องฉายเอ็กซเรย์ เครื่องตรวจคลื่นหัวใจ อีกทั้งยังได้จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกไปให้บริการตรวจสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งคนพิการ และผู้ด้อยโอกาสตามชุมชนต่าง ๆ ด้วย ซึ่งบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีจะเป็นการให้บริการสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนในเชิงรุก

จะเห็นได้ว่าบทบาททั้งหมดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเป็นบทบาทที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ซึ่งจะปฏิบัติงานเพียงในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบเท่านั้น แต่ในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว จะต้องให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนทั้งจังหวัด ดังนั้นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการในภาพรวม และต้องเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัด และเพื่อเป็นให้ทราบถึงภาพรวมของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี ผู้ศึกษาขอแนะนำเสนอบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5

แสดงหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนที่มีบทบาทเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม
สำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี

หน่วยงาน	การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
1.สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนนทบุรี	1. ทำหน้าที่เป็นเลขานุการสาขาสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย จังหวัดนนทบุรี 2. ให้การสนับสนุนศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ ตำบลบางสีทอง ซึ่งเป็นหน่วยงานนำร่อง
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี	1. ให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้สูงอายุ 2. ดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบบริหารจัดการระบบบริการสุขภาพ และสวัสดิการสังคมเชิงบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

หน่วยงาน	การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
3. มูลนิธิสวนแก้ว	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้บริการบ้านพักฟื้นคนชรา 2. ส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ
4. เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้สูงอายุ 2. จัดกิจกรรมนำผู้สูงอายุไปทัศนศึกษา 3. จัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุ 4. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา คนละ 500 บาท ต่อเดือน 5. ให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้สูงอายุ (เฉพาะเทศบาลที่มีหน่วยงานด้านสาธารณสุข)
5. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งศูนย์ประสานงานชมรมผู้สูงอายุอำเภอ รวม 6 อำเภอ 2. จัดงานสืบสานประเพณีวันผู้สูงอายุ 3. จัดประชุม/สัมมนาและนำผู้สูงอายุไป ทัศนศึกษานอกพื้นที่ 4. แจกจ่ายสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภคให้แก่ ผู้สูงอายุที่ยากไร้ 5. จัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ 6. จัดซื้อรถตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ เพื่อให้บริการ ตรวจสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ตามชุมชน ต่าง ๆ

จากตารางที่ 4.5 จะเห็นว่า แต่ละหน่วยงานได้จัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามภาระหน้าที่ ในที่นี้ ผู้ศึกษาขออธิบายให้เห็นว่าแต่ละหน่วยงานดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุตามแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของประเทศญี่ปุ่น รวม 5 ด้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดสวัสดิการเพิ่มเติมในด้านใดบ้าง ขอนำเสนอรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการให้บริการสุขภาพอนามัยสำหรับผู้สูงอายุ การให้บริการนี้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี หรือเทศบาลที่มีหน่วยงานด้านสาธารณสุข โดยให้บริการด้านการแพทย์และการบริการด้านสุขภาพอนามัย ตามโรงพยาบาล สถานีอนามัยอำเภอ สถานีอนามัยตำบล โดยผู้สูงอายุจะต้องเดินทางมาพบแพทย์ มีการให้การศึกษาด้านสุขภาพ เช่นจัดให้มีการประชุม/สัมมนาเพื่อเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรงด้วยการออกกำลังกาย

สำหรับการให้บริการสุขภาพอนามัยสำหรับผู้สูงอายุที่ยังไม่มีหน่วยงานจัดให้บริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ บริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ โดยคณะแพทย์และพยาบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ การให้บริการตรวจสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ เช่นการตรวจผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคหัวใจ ตรวจด้านจิต เป็นต้น นอกจากนี้ สิ่งที่คุณสูงอายุยังไม่ได้รับบริการก็คือ บริการบำบัดฟื้นฟูผู้สูงอายุ การบริการเยี่ยมบ้านโดยพยาบาลชุมชน หรือพยาบาลประจำโรงพยาบาล เพื่อให้คำแนะนำสำหรับผู้สูงอายุที่ป่วยและรักษาตัวอยู่กับญาติ

2. ด้านการประกันรายได้ เป็นการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในรูปของการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนละ 500 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้รับการอุดหนุนเงินงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

การประกันรายได้ในรูปแบบตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุนั้น รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องจัดให้มีระบบบำนาญบ้านาณูทั้งระบบบำนาญแบบสมัครใจ และระบบบำนาญแบบบังคับ ซึ่งเป็นการสร้างหลักประกันด้านรายได้ภายหลังเกษียณอายุแล้ว หรือการขาดรายได้เนื่องด้วยเหตุด้านค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายด้านรักษาพยาบาล การคลอดบุตร การประกอบอาชีพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายเพื่อการดูแลระยะยาว ซึ่งเรียกว่า ระบบคุ้มครองการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน ซึ่งในส่วนนี้ ทางจังหวัดนนทบุรียังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จำเป็นจะต้องผลักดันให้เป็นนโยบายของรัฐบาลต่อไป

3. บริการทางสังคม ปัจจุบันสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) ได้จัดให้มีศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ ตำบลบางสีทอง ซึ่งเป็นศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ในส่วนของการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการดูแล รวมทั้งการจัดส่งอาสาสมัครผู้ช่วยเหลือไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้านนั้น ขณะนี้ยังไม่มีหน่วยงานใดดำเนินการ ส่วนการให้ความช่วยเหลือสิ่งของที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุนั้น มีเพียงองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้จัดให้มีโครงการ

แจกจ่ายสิ่งของให้แก่ผู้สูงอายุที่ยากไร้ ซึ่งเป็นการจัดในรูปแบบการสงเคราะห์ และดำเนินการเพียงเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่ยากไร้เท่านั้น

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำงาน เพื่อเป็นการส่งเสริมรายได้นั้น ยังไม่มีหน่วยงานของรัฐที่จัดบริการในเรื่องนี้ จะมีเพียงแต่องค์กรภาคเอกชน เช่น มูลนิธิสวนแก้ว ที่มีโครงการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่ยากไร้ได้ทำงาน โดยมีรายได้ วันละ 50 บาท

การให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งศูนย์บริการภาคกลางวัน (Day – care center) ยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐดำเนินการในเรื่องนี้ ซึ่งในเรื่องนี้ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีได้เสนอโครงการศูนย์เฝ้าอาทรผู้สูงอายุ จังหวัดนนทบุรี บรรจุเข้าไว้ในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2550 – 2552) ไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้รับอนุมัติงบประมาณ จึงจำเป็นต้องนำเข้าบรรจุเข้าไว้ในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2551 – 2553) ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นศูนย์สำหรับบริการผู้สูงอายุภาคกลางวันต่อไป

4. ด้านการบริการในสถานสงเคราะห์ เนื่องจากสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรียังไม่มีและไม่ได้มีการถ่ายโอนภารกิจจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังนั้น จึงยังไม่มีหน่วยงานของรัฐจัดการบริการในด้านนี้ มีเพียงแต่องค์กรภาคเอกชน คือ มูลนิธิสวนแก้ว ได้จัดให้มีโครงการบ้านพักฟื้นคนชรา ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายในวัดสวนแก้ว โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเงินประมาณ ปีละ 1,000,000 บาท เมื่อพิจารณาว่าสถานสงเคราะห์คนชรามีความสำคัญและจำเป็นต้องมีหรือไม่ ในเรื่องนี้คงจะต้องมีการศึกษาวิจัยก่อนการดำเนินงาน เพราะเหตุว่า การให้บริการในสถานสงเคราะห์คนชรา จำเป็นต้องมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ดังนั้นหากมีองค์กรภาคเอกชนที่ให้บริการสถานสงเคราะห์คนชราอยู่แล้ว หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมีศักยภาพหลาย ๆ ด้าน สมควรที่จะให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างยั่งยืนต่อไป

5. ด้านนันทนาการ ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานชมรมผู้สูงอายุอำเภอ รวมทั้งมีชมรมผู้สูงอายุกระจายอยู่ทุกอำเภอ ซึ่งแต่ละชมรมผู้สูงอายุจะมีศักยภาพมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารชมรม เช่น ประธาน รองประธาน เลขานุการ ในการที่จะจัดให้สมาชิกชมรมสามารถรวมตัวกันจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น จัดกิจกรรมตามประเพณีวันผู้สูงอายุ จัดแข่งขันกีฬา บันเทิง ท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งมีหลายหน่วยงานของรัฐได้จัดให้มีโครงการ/กิจกรรมด้านดังกล่าว โดยเฉพาะหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ SWOT กับงานด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

จากบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ทำให้ทราบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีจะมีความพร้อมในการรองรับภารกิจดังกล่าวในเรื่องใด และสามารถเตรียมการรองรับกับการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุได้อย่างไรนั้น จำเป็นต้องประเมินสภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก โดยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กับงานสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนะดังรายละเอียดต่อไปนี้

จุดอ่อน

1. บุคลากรยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ
2. ขาดบุคลากรทางวิชาชีพด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
3. ยังไม่มีการกำหนดรูปแบบการบริการทางสังคมผู้สูงอายุในอนาคตไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ การวางระบบบริการที่เข้าถึงผู้สูงอายุ คือ ระบบบริการระดับชุมชน โดยจะครอบคลุมทั้งการส่งเสริม ป้องกันสุขภาพ การรักษา และการบริการทางสังคม ซึ่งเป็นระบบบริการแบบบูรณาการ
4. ข้อมูลของผู้สูงอายุ เฉพาะในส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจน ขาดผู้ดูแลระยะสั้นๆ หรือผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาส ยังจัดเก็บไม่เป็นปัจจุบัน และยังไม่มีการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ
5. ขาดการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี
6. ไม่มีสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐ จำนวน 13 แห่ง ที่ได้ถ่ายโอนไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว แต่จังหวัดนนทบุรีไม่มีสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัด ดังนั้นจึงไม่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
7. ไม่มีศูนย์บริการผู้สูงอายุในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างทั่วถึง ทำให้ขาดความยั่งยืนในการบริการต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี
8. ไม่สามารถจัดบริการด้านการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุได้เอง จะต้องประสานขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลในจังหวัดนนทบุรี จึงทำให้การบริการด้านรักษาพยาบาลผู้สูงอายุยังไม่ทั่วถึง และสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี

9. ไม่มีสวัสดิการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เนื่องจากการจัดเงินช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุรายละ 500 บาทต่อเดือน รัฐได้จ่ายเงินงบประมาณให้กับเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งในเรื่องนี้ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นไม่ได้ร้องขอมายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีก็ไม่สามารถจ่ายเงินสวัสดิการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้

10. ไม่มีการจัดสวัสดิการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว เนื่องจากเห็นว่าเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่ต้องดูแลผู้สูงอายุ และการเข้ารับบทบาทเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ มาจากการทำหน้าที่ทางสังคม ทำให้ผู้ดูแลขาดการเตรียมตัวที่เหมาะสม

จุดแข็ง

1. มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตรง กล่าวคือ ฝ่ายเด็ก สตรี คนชรา กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต

2. มีโครงสร้างอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

3. ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ความสำคัญและสนับสนุนส่งเสริมงานด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

4. มีกฎหมายให้อำนาจในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด

5. มีแผนงาน / โครงการเกี่ยวกับงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไว้อย่างชัดเจน

6. มีงบประมาณในการดำเนินงาน โครงการเกี่ยวกับงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ

7. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีให้ความสำคัญสนับสนุนงานด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการพิจารณาอนุมัติข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี

8. มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุ เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการ และให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี

โอกาส

1. มีหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชนให้ความสำคัญและเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลายหน่วยงาน

2. มีประธานศูนย์ประสานงานชมรมผู้สูงอายุอำเภอทุกอำเภอ เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานกับชมรมผู้สูงอายุทุกชมรมในจังหวัดนนทบุรี

3. มีอาสาสมัครด้านต่าง ๆ ของจังหวัดนนทบุรี เช่น อสค. อสม. เป็นต้น มาทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างผู้สูงอายุกับหน่วยงานของรัฐ

4. มีประธานเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเสนอความต้องการของผู้สูงอายุให้หน่วยงานของรัฐทราบ เพื่อดำเนินการให้การช่วยเหลือ สนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุในจังหวัด ทั้งนี้ จะเน้นให้ชุมชนช่วยเหลือกันเองก่อน

5. มีศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ ตำบลบางศรีทอง ซึ่งเป็นหน่วยงานนำร่องของจังหวัดนนทบุรี

6. มีมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในจังหวัดหลายแห่ง ซึ่งสามารถส่งเสริม หรือให้ความช่วยเหลืองานวิชาการด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

7. มีการประชุมประชาคมจังหวัดนนทบุรี และคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งจากทุกภาคส่วน เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนในจังหวัดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้รับทราบ ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

อุปสรรค

1. ผู้สูงอายุในภาคเกษตรที่อาศัยอยู่ในชนบทที่ห่างไกลจากชุมชนเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ประสบปัญหาความยากจนอยู่แล้ว ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างทั่วถึง

2. ขาดการบูรณาการ ในเรื่องการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากมีหน่วยงานที่การจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดหลายหน่วยงาน ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับจังหวัด รวมทั้ง องค์กรภาคเอกชน

3. ผู้สูงอายุขาดผู้ดูแล เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้านในช่วงเวลากลางวัน ส่งผลให้ผู้สูงอายุในครอบครัวต้องใช้ชีวิตในช่วงเวลากลางวันโดยลำพัง

4. ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ ภาวะความเจ็บป่วย ภาวะทุพพลภาพ และการเสียชีวิต ซึ่งระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุ ยังไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงและไม่สามารถรองรับกับขนาดของปัญหาสุขภาพในผู้สูงอายุ

ทิศทางในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในอนาคตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

เมื่อได้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ประกอบกับ พิจารณาจากแนวทางการบริการสาธารณะและการพัฒนาผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น และของกรุงเทพมหานคร ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ควรกำหนดทิศทางในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับจังหวัดนนทบุรี ขอนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บริการด้านรักษาพยาบาล

การให้บริการสุขภาพและอนามัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีบริการตรวจสุขภาพ ให้แก่ผู้สูงอายุตามชุมชนต่าง ๆ โดยรถตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง โดยประสานความร่วมมือกับสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี โรงพยาบาล สถานีอนามัยต่าง ๆ นอกจากนี้ควรมีสถานที่สำหรับให้บริการบำบัดฟื้นฟูสำหรับผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคอัมพาต หรือโรคอัมพฤกษ์ตามชุมชนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง โดยการจัดหาสถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่อย่างเพียงพอ

2. สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการดูแลผู้สูงอายุ

ด้านบริการทางสังคม ควรจัดให้มีโครงการเยี่ยมดูแลบ้าน โครงการที่พักชั่วคราว (Short-Stay Program) โครงการรับฝากดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน (Day - care center) โครงการก่อสร้างสถานสงเคราะห์คนชรา ที่ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและการครองชีพ โครงการฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น และควรสนับสนุนให้มีศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกอำเภอ

3. สวัสดิการด้านการส่งเสริมอาชีพและการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ด้านการส่งเสริมอาชีพ ควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ การจ้างผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 60 – 70 ปี เข้าทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมภายในจังหวัดนนทบุรี โดยการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีควรตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้แก่เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและเสมอภาค

4. บริการด้านรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมทางสังคม

ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โดยให้ประธานศูนย์ประสานงานชมรมผู้สูงอายุแต่ละอำเภอเป็นแกนนำ และให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแก่ชมรมผู้สูงอายุในการดำเนินกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่อง

5. สวัสดิการด้านนันทนาการ/ทัศนศึกษา

ควรจัดให้มีกิจกรรมนันทนาการและทัศนศึกษาแก่ผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่อง จัดให้มีโครงการออกกำลังกายของผู้สูงอายุโดยเน้นให้มีกิจกรรมตามชมรมผู้สูงอายุ มีการจัดสวนสุขภาพตามชุมชนต่าง ๆ ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีอาจประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ให้มีการดำเนินการจัดสวนสุขภาพตามความเหมาะสมกับแต่ละสถานที่

6. สวัสดิการด้านอื่น ๆ

ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การจัดกิจกรรมในวันผู้สูงอายุ การประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่ทำคุณประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ ควรจัดสวัสดิการให้แก่ครอบครัวที่ยากจนแต่ต้องรับภาระในการอุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุภายในครอบครัว เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย เช่น การให้ความช่วยเหลือในเรื่องเครื่องอุปโภค บริโภค ให้แก่ครอบครัวดังกล่าวเป็นประจำ นอกเหนือจากการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ